

DOMOLJUB

Iznaj vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezno število se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 38.

V Ljubljani, dne 23. septembra 1915.

Leto XXVIII.

Amerika in vojska.

Bila je že velika nevarnost, da ne poseže v vojsko proti Nemčiji in Avstriji tudi Amerika. Zlasti takrat, ko je nemški podmorski čoln potopil potniški parnik »Lusitania«, na katerem se je vozilo nad sto Amerikancev, je zašumelo onstran oceana in resne besede, ki se je iz njih bralo še resnejše zaganje je takrat govorila Amerika Nemčiji; zahtevala je od Nemcev obljubo, da ne bodo potniških parnikov več potapljali. Ko je bil dne 19. avgusta potopljen drugi večji potniški parnik »Arabik«, in so pri ti priliki tudi štirje Amerikanci prišli ob življenje, je bila nevarnost, da predsednik Zedinjenih držav ne napove Nemčiji vojske, res prav blizu. Hvala Bogu zdaj je minula. Za naše ljudstvo je ta reč velikega pomena. Do stotisoč naših vojakov Slovencev imajo Zedinjene države v svoji sredi, domala brez izjeme samo takih, ki so navezani na zaslužek svojih rok. Ko bi imeli vojsko z Ameriko, bi se začelo preganjanje avstrijskih in nemških državljanov v velikem; trpeli bi seveda v prvi vrsti tisti narodi, kateri pošiljajo največ izseljencev preko morja, torej naš prav posebno. Zato smo z veliko skrbjo gledali, kako se izpelje spor med Nemci in Ameriko.

Da se je srečno končal, zato sta dva glavna vzroka. Prvi in glavni je ta: Nemška vlada je obljubila, da bo zaukazala podmorskim čolnom, da ne smejo nikoli več nobenega potniškega parnika napasti, ne da bi ga prej ne opozorili na nevarnost in ne da bi vsi mirni potniki ne bili prej spravljeni na varno. Seveda se pa zahteva od parnikov, da na poziv, naj se ustavijo, ne zbeže, pa da se s silo ne upro.

Drugi vzrok je pa ta, da se je začelo zadnji čas v Ameriki vedno močnejše gibanje proti temu, da se izvažajo orožje in strelivo nemu delu bojujočih se držav. Go-

tovo je k temu pripomoglo pismo, ki ga je avstrijska vlada poslala amerikanski, v katerem pravi, da se ne zлага z nepristranostjo, ko Amerika nešteto ladij polnih topov, granat, šrapnelov, smodnika, dinamita in drugih vojnih pripomočkov pošilja na Angleško, Francosko in Rusko, zadnji čas tudi na Laško. Amerikanska vlada je sicer na to odgovorila, da to ne nasprotuje nepristranosti, ker ni Amerika kriva, da se orožje in strelivo ne moreta pošiljati tudi na Nemško in v Avstrijo. S tem odgovorom pa ta reč ni končana. Nekaj poštenih, od brezvestnih kapitalistov neodvisnih časnikov, na čelu jim »Eksaminer« v Čikagi, je začelo (dne 11. avgusta) klicati vest amerikanskim politikom in veleobrtnikom v tem oziru in ne brez znatnega uspeha.

Pred seboj imamo imenovani čikaški list. Iz njega posnemamo to-le: List piše: »Recimo, da imamo pravico prodajati orožje svojim bratovskim narodom, ki se uničujejo med seboj v ti strašni vojski. Tako pravico imamo po mednarodnih zakonih, toda ali imamo to pravico po npravem zakonu? Mednarodni zakon nam daje to pravico, toda ali nam jo daje božji zakon? Gospod Bog je rekel: Ne ubijaj. To pomeni tudi: Ne pomagaj ubijati.«

Cela vrsta ljudskih zastopnikov iz raznih amerikanskih držav dokazuje v listu, da bi se morala izdati prepoved izvoza orožja in streliva iz Amerike, in da hočejo v tem zmislu delati, kar bodo mogli. Iz njihovih izjav beremo, da Amerika s svojim izvozom podaljšuje prelivanje krvi, da izgublja na svetu dobro ime, da je vsled tega nesposobna posredovati za mir, da je taka trgovina morilna in grda, ker gre njen dobiček na stroške človeške krvi. Zelo lepo pravi J. K. Davis, poslanec iz Teksasa: »Nobena omikana država ne bi delala tako, kakor mi, veliki krščanski narod, v ti vojski. Misijonarje pošiljamo po svetu pridigovat mir ljudem na zemlji, ki

imajo dobro voljo, zdaj pa pošiljamo orožje v vrednosti neštetihi milijonov dolarjev in s tem podpiramo najstrašnejšo in najrazdiralnejšo vojsko, kar jih je svet kedaj videl. Mi enostavno zakrivamo Kristusov križ z dolarjem.« Veliki obrtnik hr. P. Groscup iz zapadne Virginije pravi: »Če kdo, ki želi mir med ljudmi, vidi dva človeka v boju na življenje in smrt, ko se bojujeta s kolmi, bo pač stopil med nju in njima položil roke na rameni ter ju prosil, naj se spravita in skleneta mir, ne bo pa stal poleg kup kolov v rokah in jima jih dajal, ko izrabita svoje, zraven pa kričal: Mir, mir! Tako pa dela zdaj vlada Zedinjenih držav.« Vilj. Hale pravi: »Moliti za mir, obenem pa pripravljati strelivo, ki se z njim dela vojska, trditi nepristranost v sporu obeh strank, obenem pa dajati orožje v roke samo eni, to se pravi vreči od sebe vsako dostojno pravico na narodno odkritosrčnost.«

Veselo je, da se je pri ti priliki oglasilo mnogo tovarnarjev, ki nečejo sprejeti naročil za orožje in za reči, ki se potrebujejo v vojski. »Eksaminer« navaja (dne 15. avg.) 28 takih podjetnikov, ki so odklonili angleških, francoskih in ruskih naročil za več nego 700 milijonov dolarjev. Hvala Bogu, še je poštenih mož na svetu. Predsednik velike avtomobilske družbe K. Ford, katera ima 18.000 delavcev, piše: Nobene reči si ne moremo misliti tako npravno nizke, kakor človeka, ki hoče obogateti od krvi vojakov, ki jih gonijo na vojsko. — Od začetka vojske sem odklonil vsako prodajo avtomobilov za vojne namene; tega se hočem držati do konca vojske. Na tisoče voz so naročili razni bojujoči se narodi, toda noben se ni prodal. Če drugi Amerikanci podpirajo vojsko s proizvodi svojih tovarn, me skrbe kot Amerikanci in kot ljudje. Amerika me skrbi zavoljo tega. J. V. Rapp, predsednik njujorške kovinarske družbe, piše: »Odklonil sem naročilo za tope in šrapnele v vrednosti en milijon dolarjev. Odklonil sem izdelovanje kakršne koli reči

namenjene za uničenje človeškega življenja. Krvni denar je najgorja vrsta. Odklanjam udeležbo pri moritvi človeških bitij.

Amerikanski kongres se zbere meseca decembra. Takrat se bo, upamo, na pristojnem mestu obračunalo s špekulanti s človeško krvjo in izpregovorila se bo tudi resna beseda z vlado, ki jih podpira.

Vladne naredbe in kmečki stan.

Izredne razmere, ki so nastale po vojski, so dale vladi povod za razne naredbe, ki globoko segajo v celo narodno gospodarstvo in zadenejo vsako rodbino v deželi. Take naredbe, ki jih narekuje skrb za vojsko, so naravno splošnega značaja.

Kaj pravi zakon o vojnih dajstvih?

Kar se tiče vojnih dajstev, je odločilen o tem zakon o dajstvih za vojno z dne 26. decembra 1912. Ta zakon določa, da se smejo ob mobilizaciji zahtevati za čas vojne nevarnosti ali, dokler traja nastala vojna, za oboroženo silo in za izvršitev obrambnih naredb, ki so potrebne za dobro vojskovanje, v tem zakonu določene dajstve za vojno, ako bi se potrebščine oborožene sile navadnim potom, to je, tako kakor v miru, ne mogle nabaviti v pravem času ali pa le z nerazmerno večjimi stroški. — Dajstve se smejo zahtevati le v toliko, kolikor je neobhodno potrebno, in od vsakega v tisti meri, kolikor mu jih je mogoče izpolnjevati. Za te dajstve mora dobiti vsakdo primerno odškodnino, ako zakon izredno ne določa drugače.

§ 22. tega zakona pravi: Kdor ima stvari, ki morejo služiti v živež, n. pr. klovno živino, ta je dolžan prepustiti te stvari vojakom. Vojaštvo more zahtevati take stvari potom županstva, kateremu more naložiti dolžnost, da jih da pripeljati na določen kraj. — Plemensko in molžno živino sme vojaštvo zahtevati za klanje le, če ni mogoče v primernem času drugačne dobiti. — Odškodnina za hrano, stanovanje in živež se odloči z ukazom na podlagi povprečnih tržn. cen v mesecih oktobru, novembru in decembru prejšnjega leta; te cene se pa morejo povišati za eno tretjino. Ako se dožene v času dajstev za vojno, da so se tržne cene bistveno zvišale ali znižale, se določi odškodnina na podlagi novih cen, v katerem slučaju se pa te cene ne smejo zvišati.

§ 23. Kdor ima klajo, je dolžan vojaštvu prepustiti potrebno klajo. Od občine se sme zahtevati, da klajo kosi, zbira in oddaja. Za vojaško živino se smejo uporabljati pašniki. Za klajo se plačuje v § 22. določena odškodnina. Za travo ali poljske pridelke, s katerimi se je krmila živina, dalje pašnike (ne pa za obdelana polja) se plačuje odškodnina po izvedenški ceni v višini navadne vrednosti pridelka ob košnji. Za pašnike se plača v kraju navadna pašnina.

§ 27. pravi: Če se muči, morejo zahtevati vojaški poveljniki ali vojaške oblasti vojne dajstve kar po političnih oblasteh, v izrednih slučajih kar po občini sami. Politične oblasti, oziroma občine morajo skrbeti za izpolnjevanje dolžnosti dajstev za vojno. V sili pa se morejo zelo potrebne dajstve zahtevati naravnost od tistega, ki jih je dolžan izvršiti.

§ 28. Zahtevane dajstve za vojno razdeli minister za vojno brambo na dežele, politične deželne oblasti na okraje, politične okrajne oblasti pa na občine. Dajstve za vojno je treba naložiti, kolikor je to mogoče brez nevarnosti za vojaške koristi, ne da bi stroški vsled delitve preveč narasli, na primerno veliko ozemlje in jih porazdeliti kolikor le mogoče sorazmerno močem dežele, političnih okrajev in občin, ne da bi se posameznikom, ki so dolžni opravljati vojne dajstve, onemogočil z njimi gospodarski obstoj.

§ 30. Politične oblasti in občinska predstojništva morejo štati izvesti dajstve za vojno, ki bi se jih kdo branil vršiti ali katerih bi kdo ne opravil, tudi s silo in smejo zahtevati v ta namen, če treba, tudi vojaško pomoč. Ako se zahtevam po dajstvih za vojno ne ugotovi v pravem času ali pa ne v zadostni meri in pa, če bi bilo sicer sodelovanje političnih oblastev ali občin nemogoče, sme vojaštvo samo brez njih posredovanja zahtevati vojne dajstve. Kdor se brani ali upira, ga more dotični poveljnik na svojo odgovornost k dajstvi prisiliti, blago pa vzeti, tudi če ni posestnika poleg. Če je poveljniku mogoče, naj privzame pri teh opravilih zaupnike.

Glede odškodnine določa § 32.: Odškodnino za dajstve, izvršene po tem zakonu, in škodo je, kolikor le mogoče, plačevati v gotovini. Če bi to ne bilo mogoče takoj, mora oblast dajstev za vojne namene pisмено potrditi. S tem potrdilom more tisti, ki je izvršil vojno dajstev, dokazati svoje pravice do plačila, ako ni dobil že preje odškodnine.

Tako torej zakon, katerega določbe mora poznati vsak posameznik, kajti danes pač ni kmetskega posestva v deželi, katero ne bi bilo že več ali manj prizadeto po vojnih dajstvih.

Glede potrdil omenjamo še, da mora potrdila za škodo dati poveljnik vojaškega krdele, in sicer se naj gleda, da so potrdila od njega podpisana ter s pristavljenim uradnim pečatom, iz katerega se da krdele jasno dognati, uveljavljena.

Na podlagi tega zakona torej se sedaj v deželi dobavlja živina s krmili in živežem za vojaštvo. Zakon pravi, da se more vojaška oblast posluževati teh zakonitih do-

ločil, ako vojna sila ne more priti do teh potrebščin navadnim potom, to je potom proste prodaje, kakor je običajna v mirnih časih.

Vsi smo pač brez izjeme tega mnenja, da danes mora dati branilec naše domovine vsakdo vse, kar je za našo oboroženo silo potrebno. Dali smo svoje može in volje deniče na vojsko, da prelivajo svojo kri za cesarja in za domovino. Nikomur ne pride na misel, da bi ta oborožena sila, ki je kri od naše krvi, ne dobila vsega, kar potrebuje. Seveda je pa vpoštevati tudi to, da se naše narodno gospodarstvo preveč ne izčrpa, kajti to bi pomenilo velik polom in nesrečo, katere posledice se v mnogih letih težkega dela ne bi dale popraviti. Zato zastavljajo v to poklicani naši ljudski zastopniki vso svojo moč, da bi — brez škode za potrebščine armade — dosegli tak način vojnih dobav, po katerem bi se naša dežela gospodarsko ne uničila. V to so tudi po zakonu upravičeni, ker zakon pravi, da se morajo vojne dajstve porazdeliti, kolikor le mogoče, sorazmerno močem posameznih občin in da se ne sme posameznikom, ki so dolžni opravljati dajstve za vojno, onemogočiti z njimi gospodarski obstoj.

Na to zakonito določilo se lahko opirajo občinski predstojniki, ako uvidijo, da zahteve presejajo gospodarsko moč posameznikov.

Toliko glede vojnih dajstev.

Pregled po svetu.

Proroki. Ruski vojaški strokovnjak Michaelowski piše v »Ruskem Slowu«: Vojni minister je izjavil, da bo Rusija šele spomladi popolnoma pripravljena začela z ofenzivo. Sedaj bo imela na razpolago najmanj dva milijona mož, ki so se vežbali šest mesecev. Mobilizacija industrije bo izvršila svojo nalogo, Rusija pa lahko računa tudi na pomoč Japonske.

Vihar na Balkanu. Črnomorsko rusko brodovje je dobilo povelje, naj bo pripravljeno za vožnjo v bolgarske vode. V Odesi je pripravljeno veliko ladij za prevoz čet. — List »Matin« v Parizu piše: Bolgarsko-srbski odnošaji stoje neposredno pred nevarnostjo vojaškega spopada.

Ali se je Romunija že odločila? Filepescu je na Romunskem voditelj stranke, ki je prijazna četverosporazumu. Izjavil je te dni, da se mora ministrstvo odločiti, ker njegova stranka nič ne taji, da se je dežela podpisala sporazumu štirih.

»Pressburger Tageblatt« ima iz Bukarešta tole novico: S kraljevim odlokom so vse romunske državne in zasebne železnice s 14. septembrom postavljene pod nadzorstvo vojnega ministra. Vojni minister je tudi odredil, da se do 20. septembra rekvirira za vojaštvo vsa vprežna živina in avtomobili.

Trda beseda — četverosporazumu. Glasilo srbske socialne demokracije piše na uvodnem mestu, da bo imel korak četverosporazuma, ki ga je napravil pri balkanskih državah, za posledico katastrofo, katero smo že pred delj časom prorokovali. Balkan se nahaja tik pred medsebojnim bratomornim bojem. To je blagoslov, ki so nam ga velikodušno podarile prijateljske velesile. V očigled temu položaju moramo obupno vzklikniti: Proklet naj bo tisti, ki je ustvaril na Balkanu ta opasni položaj.

Težke skrbi v Srbiji. V Srbiji so ustavili ves železniški promet za civilni in blagovni prevoz, ker vojno ministrstvo potrebuje železnice za premikanje čet. Nekaj srbskih častnikov je šlo v službo k Črnogorcem, ki stoje na bosenski fronti.

Finančne zadrege v Rusiji. Ruski finančni minister Bark, ki je obiskal Pariz in London, je pobleščen izjaviti vladam

Anglije in Francije, da je Rusija sklenila smatrati zvezo za ugasnjeno, če ne dobi takoj finančne pomoči.

Ruski državni zbor odgoden. Ruska дума je bila sklicana na stalno zborovanje, ker so sodili, da bo zasedanje dobro vplivalo na razburjeno ljudstvo; te dni je bila дума razpuščena. 17 poslancev je policija prijela. Nasproti je pa baje car pomilostil politične zločince. Če se je to pomilostenje res proglasilo, bo oproščenih kakih sto tisoč ujetnikov v Sibiriji.

Amerika ne bo več jezna. Težkoče med Nemčijo in Združenimi državami se bodo v par tednih poravnale. Poslanik grof Bernstorff in tajnik Lansing sta se popolnoma sporazumela.

Svetovna vojska.

Ofenziva v vzhodni Galiciji Rusom ni vedla. Poizkus je končan; ruske čete so se od Strypa vrnile že nazaj proti Seretu. — Sreče iščejo še v Volhiniji, kjer bi radi ohranili še zadnjo trdnjavo Rovno. Zanj se blijejo ljuti boji. — Mesto Pinsk za Ruse izgubljeno. — Vilno so zasedle zavezniške čete. — Rigo nameravajo Rusi zapustiti, ker so deloma obkoljeni. — Železnica Vilna—Dvinsk zasedena. — Na soški fronti: Italijani pri Plaveh zopet tepeni. — Granate v Trbižu. — Pri Boveu več italijanskih sunkov odbitih.

RUSKO BOJIŠČE.

Sovražnik napada. Preden je car sam nastopil kot vrhovni vojskovodja ruskih poraženih moči, so njegovi generali storili vse, da bi se moglo vsaj nekaj uspehov pokazati, da bi se potrlost med ljudstvom dvignila ter veljava carjeva utrdila. Z novo izvežbanimi četami so pritisnili osobito v vzhodni Galiciji, kjer je za Rusijo v vsakem oziru najvažnejša točka. Po prvem delnem uspehu ob Tarnopolu in ob reki Strypi so napadali še več dni, a so bili napadi zavrjeni. Z novimi četami so pritikali tudi v Volhiniji. Pri Dubnu ob odseku Stubjel se jim pa ni obneslo; imeli so (12. sept.) velike izgube.

Na vseh delih naše gališke in volhinjske črte hudi spopadi. Sredi preteklega tedna so Rusi večkrat napadali zlasti v severnem delu vzhodno-gališke črte. Izgubili so mnogo moštva. Glede teh napadov je omeniti, da nič ne ovirajo našega prodiranja na severu. Rusi imajo ob tem upiranju le velike izgube, strateško jim pa to ne koristi mnogo.

Ruska ofenziva proti naši ojačeni fronti na višinah vzhodno Strype (armade Bothmer), ob gornjem teku Goryna in poleg Aleksinjeca (armada Böhm) in na vzhodnem bregu Ikve kakor tudi ob Stubjelu (armada Puhalo) je povsod z najtežjimi izgubami za sovražnika ustavljena. Sedaj lahko mirno pričakujemo nadaljnih dogodkov. Zdi se,

da ni več daleč čas, ko se bodo Rusi zmučenji po brezuspešnih napadih zopet morali zadovoljiti z defenzivo.

C. kr. čete, ki se bora v guberniji Grodna, so dosegle skupno z našimi zavezniki okraj ob reki Ščari. (Ščara se izliva v Njemen vzhodno-južno od Grodna.)

Odbit ruski napad pri Bučaču. Severozahodno od mesta Bučača ob srednjem Seretu so bili 16. septembra ruski napadi krepko odbiti. Pri tej priliki je naša artiljerija uničila ruski oklopni avtomobil s posadko vred. Poročevalci smatrajo, da je ruska ofenziva v vzhodni Galiciji podrtja in končana, kajti Rusi so sedaj vso pozornost obrnili na Volhinijo, zlasti na trdnjavo Dubno.

Ognjevitve so bile borbe v Volhiniji. Tu okrog Dubna so bili napadi sovražnih sil nenavadno močni. Za zadnji zob trdnjavskega trikotja gre, zato so se jeli Rusi umikati tudi iz vzhodne Galicije. Ofenzivo so opustili ter se umaknili proti Seretu.

Mesto Pinsk — osvojeno. Ko so Rusi poizkušali z ofenzivo proti reki Strypi, so pa zavezne čete neprenehoma prodirale v smeri od Bresta-Litovska proti vzhodu. Pretekli petek, 17. sept., je že došlo veselo sporočilo, da je Pinsk osvojen. Ozemlje med Pripjetom in Jasjoldo in mesto Pinsk je v posesti zaveznikov. — Pinsk leži na pritoku Pina, predno se izliva v Pripjet; prebivalcev ima 29.000.

Naslednje dni so naše zavezne čete preganjale sovražnika v močvirnatem ozemlju severno od Pinska.

Najsevernejše bojišče. Tudi v tem ozemlju so nameravali Rusi ustaviti prodiranje Hindenburgove armade z ofenzivnimi naskoki. Toda prodiranja nemških čet niso ustavili. Med boji je šlo počasi naprej. Med reko Dvino in Viljo (severnovzhod od Vilne) je bilo (12. sept.) ujetih 5200 Rusov in mnogo municije. Severovzhodno od Grodna so dospele zavezne čete do odseka reke Ščare, ki je bila že deloma prekoračena. Na kolodvoru v mestu Lidi so že padle bombe. (Lida je mesto južno od Vilne.)

Za Rigo. Med Friedrichstadtom in Rigo trajajo še vedno artiljerijski boji. Na cestah, ki vodijo v Dvinsk, prodirajo nemške čete v treh smereh.

V ponedeljek, 20. septembra, je bilo že znano širom sveta, da je Vilna po srečnem obkoljevalnem inanevru padla v roke zaveznikov. S tem so Rusi izgubili ne le važno opiralnišče, marveč glavno železniško progo, ki veže pot v Dvinsk in odtod v Petrograd.

Nemške čete se bližajo Dvinsku. V območju tega mesta so se Rusi umaknili za Novo-Aleksandrovsk. Ujetih je bilo 550 ruskih vojakov.

Plen v trdnjavi Novem-Georgijevsku: Šele sedaj so sešteli velikanske municijske zaloge v tej veliki trdnjavi, ki so jo pred štirimi tedni zasedle zvezine čete. Trdnjavske topov so našli 1640; dalje so Rusi pustili 23.219 pušk, 103 strojne puške, 160 tisoč artiljerijskih strelcev in 7 milijonov patron. V trdnjavi Kovno znaša število uplenjenih topov 1301.

ZOPER ITALIJANE.

Kraj Plave si bodo Italijani dobro zapomnili. Dne 14. septembra se je uradno

razglasilo, da so bile italijanske čete pri Plaveh zopet poražene. Napad naše artiljerije je pognal sovražnika na več kilometrov široki bojni črti. Bežeči Italijani so imeli velike izgube.

Tudi naš oklopni vlak je posegel vmes. Tozadevno poročilo se glasi: Ob Soči, 13. septembra 1915. Zadnja noč so Lahi zopet napadli naše postojanke pri Plaveh, a so bili z ogromnimi žrtvami vrženi nazaj. V boj je posegel tudi poročnik S—r s svojim oklopnim vlakom. Neopazeno se je pridrsl iz Gorice in približal laški dobro utrjeni postojanki ob plavskem predoru, pognal dve stotniji alpincev v ogenj naše težke artiljerije, ki jih je popolnoma uničila in zajel eno strojno puško in mnogo municije.

Dobro zavarovani. Nedavno je obiskal višji zborni poveljnik naše vojske v Podgori pri Gorici. Pregledal je okope. Bil je iznenaden, ko je videl, kako izborni so se naši brambovci utrdili. Ker so izpočetka bili v plitvih zakopih slabo varovani pred granatami, so delali noč in dan, in zdaj se jim ni bati, četudi bi Italijani še tako pomnožili svoj granatni dež.

Trst, Trst, ta jim diši! Dne 14. sept. je priplul nad Trst laški aeroplan, toda ni imel posebnega poguma, ker se je spustil tako visoko, da ga je bilo komaj videti. Naslednjega dne je pa še prišel in sicer v družbi dveh spremljevalcev. Naše baterije so se takoj oglasile in Lahi so jo odkurili. Nežgod ni bilo.

Zebsti jih je začelo. Iz pisma slovenskega vojaka na Dobrdobski planoti: »Da bi Italijani kaj naprej prišli, nad tem so sami obupali. Zebsti je začelo laško vroco kri. Zato se pa onstran bojne črte spravljajo Lahi po hišah. To nam je prav. Ko opazimo, da so se vgnezdili v kakšni hiši, spustimo nanjo kakih pet težkih ekrazitnih granat in kmalu je ondi le kup kamenja, izmed katerega štrle kvišku strešni bruni. Večkrat se pa tudi vžge in zgori več skupaj stoječih hiš. Lahom ne damo miru, vse jim dobro vračamo. V nedeljo dne 5. septembra se je zopet laški kralj klatil po Trziču. Nekoliko smo ga nažgali, da je kmalu odpihal. Žalosten je moral biti, ker je našel svoje vojake še vedno v tistih jarkih, kakor prve dni vojne, vrh tega pa še sam ni bil življenja varen, ko je prišel armado tolažit.«

Na tirolski bojni črti so se 16. sept. vršili zopet mnogoteri artiljerijski boji. Popoldne je postal sovražni ogenj proti visoki planoti Lavarone in Folgarija ljužejši. 17. sept. po polnoči je napadla močnejša italijanska pehota Monte Coston in naše postojanke severno od te obmejne gore. Ti sunki so bili odbiti z znatnimi izgubami za napadalca.

Ob koroški meji. — Granate v Trbižu. Na koroškem obmejnem ozemlju je razvijala sovražna artiljerija, posebno na prostor pri Trbižu 17. sept. živahnije delovanje. Trbiž, in sicer posebno tamošnja

bolnišnica, je bila obstreljevana z daleč streljajočimi topovi iz postojank pri mestnem sedlu Samdogna.

Pri Bovcu več italijanskih sunkov odbitih. Uradno poročilo 18. sept. se glasi: Na primorski bojni črti je uvedel sovražnik zopet napad na prostor pri Bovcu. Več italijanskih sunkov je bilo odbitih. Boji pa še niso zaključeni. Dalje navzad ob Soči do goriškega območja je bilo pri meroma mirno. Nekaj krajev južno od Gorice in na severozahodnem robu Dobrdobске visoke planote se je nahajalo pod živahnim ognjem iz topov. Zahodno od S. Martina so bili kakor vedno odbiti približevalni poizkusi Italijanov. — V prostor ob Bovcu je ostalo čez tisoč mrtvih Italijanov. Drugi so izpraznili prednja kritja. — Pri Vršiču so naši razrušili sovražni kov obrambni zid ter ondi skritim Italijanom prizadejali občutne izgube.

VOJSKA S FRANCOZI.

V ozračju. Ker na suhem nikamor n pridejo, poizkušajo Francozi svojo moč in spretnost v zraku. Spopadi v zračnih vojskah okrog francoskega bojišča so čedalje pogostejši. Dne 13. septembra je krožil nad mestom Trierjem kar 19 francoskih letal. V mesto in na kolodvor je bilo vženih čez 100 granat. Hoteli so se maslovati, ker so Nemci obstreljevali Lunevillo in Compiègne. Maršal French poroča, da je bilo tekom enega samega tedna na nemškimi četami 21 zračnih bojev, in da so bili Nemci enajstkrat (?) na slabšem.

NA MORJU.

Napad zračnega brodogaja na ruske ladje v zalivu Rige. Dne 12. sept. je priplulo sedem povodnih letal nad pristanišče v Rigi. Letalci so metali bombe na ruske ladje, na ladjedelnico torpedov. Uspeh je bil za rusko pomorsko moč uočevalen. Letalci so se borili tudi z ruskimi zasledovalci zlasti pri Vindavi. — Ladjedelnica v Rigi je gorela.

TURŠKA VOJSKA.

Čveterosporazum pripravljaja baje s milijona vojakov in močno artiljerijo. Dardanele velikanski napad in upa v Carigrad ter s tem odločiti svetovno vojno. Na Francoskem bodo spravili skupen zbor letalcev, ki bo štel 400 mož.

Tedenske novice.

Deželni glavar dr. Sušteršič se je mudil te dni na Dunaju. Njegovi posveti z njegovimi ministri bodo — tako se sliši — ugodno vplivali na rešitev zelo perečih vprašanj v deželi.

Umrl je 17. sept. v Ljubljani č. go. Franc Kadunc, župnik v p. Rojen je bil 7. Žužemberku 16. aprila 1847, v mašnika s svečen 28. sept. 1871.

Gerent v Postojni. Deželna vlada je sporazumu z deželnim odborom razpustila občinski zastop v Postojni in za gerenta imenovala c. kr. vladnega tajnika dr. Kana.

Zaradi navijanja cen so bili 20. sept. pred ljubljanskim deželnim sodiščem k

novani: Janko Predovič iz Ljubljane z enim mesecem hudega zavora in 8000 K globe; Elija Predovič iz Ljubljane s trimesečnim hudim zaporom; Janez Ješe, posestnik iz Jame pri Mavčičah z enim tednom hudega zavora in z 200 K globe.

+ Duhovniške izpremembe v ljubljanski škofiji. Podeljena je župnija Rudnik č. g. Janezu Pfajfarju, župniku v Javorjah nad Škofjo Loko. Premeščeni so č. gg.: Alojzij Brecljnik iz Cerklje pri Kranju za župnega upravitelja v Novo Oselico; Ivan Tomazič, uršulinski katehet v Ljubljani, na lastno prošnjo za kaplana v Cerklje pri Kranju; Matej Villan iz Škofje Loke za uršulinskega kateheta v Ljubljano. V Škofji Loki je nameščen za kaplana semeniški duhovnik č. g. Anton Anžič.

Na polju slave. Naših katoliških visokosolcev je že lepo število obležalo za vselej — na bojišču. Pred tednom smo čuli o junaski smrti častnika P. Rupnika, ki je bil starejšina »Zarje«, in sedaj prihaja žalostno poročilo, da je v zadnjih bojih v Galiciji padel praporščak Valentin Skušek, tudi vnet član naše katoliške dijaške organizacije. Za domovino je žrtvovalo življenje že 16 naših slovenskih katoliških akademikov.

Pozdrav z Moravske. Peter Šrámek, urednik na Moravskem, sedaj v vojni službi, je bil v Ljubljani na orlovskem zletu, se nas še sedaj spominja ter je poslal uredništvu vojno dopisnico z vsebino: Dragi »Domoljub! Sprejmi presrečne pozdrave od braniteljev domovine na Moravskem.«

Pogreša se vojak Franc Podjed, 17 pp., 6 Feldkomp. Pred dvema mesecema je odšel na bojišče v Galicijo: Poizveduje sestra Angéla Jakopič, Zg. Bela, p. Tupalče.

Tudi Slovenci nismo brez generala. Pri Zemunu se je lani vrlo odlikoval polkovnik Avgust Globočnik iz Rajhenburga, ki je zato, ker je Srbe spodil iz avstrijskega ozemlja, dobil od cesarja viteštvo reda srebrne krone III. vrste z vojno dekoracijo ter bil povišan v generala. Slavni mož je že prej nosil papeževu odlikovanje »Pro Ecclesia et Pontifice«.

To nas veseli! »Gorenjec« se hvali, da na Gorenjskem jesenski pridelki dobro kažejo. Krompir je lepo obrodil. Ajde je veliko sejane in kravno stoji; zgodnjo ajdo že žanjejo. Vreme je bilo zadnji čas silno ugodno; zlato soli ce ca jutra do večera.

Svetovišarijska cerkev uničena. Za požgano božjepotno cerkvijo na Sv. Gori — je prišlo na vrsto Marijino sveltišče na Sv. Višarjah. Dne 16. septembra je brezvestni Taljan toliko časa pošiljal užigalne granate, da je priljubljena Marijina cerkev pogorela. Stoletja je kljubovala viharjem, laškemu nasilju se ni mogla ustaviti. Marijina čudodelna podoba je sicer na varnem v Beljaku, toda drugo je vse uničeno. Naj se le še naprej na tak način priporočajo Italijani božjemu in Marijinemu varstvu; zmağa bo tembolj gotovo na naši strani. Naj nam ti predrzni »kulturonosi« uničujejo svetišča, ljubezni do nebeške Zaščitnice in njenega varstva nam ne morejo vzeti. Ta ljubezen bo znala sezidati Mariji še lepše in veličastnejše hramove na istih višinah!

Posredovalnica za primorske begunce je v Ljubljani, Dunajska cesta, v poslopju Zadružne zveze. Vse poizvedbe in tožbe naj se naslove nanió.

Žrebanje loterijskih srečk »Slovenske Straže« bo nepreklicno 26. oktobra t. l. — 1715 dobitkov v vrednosti 20.000 K. — Srečka 1 K.

59 avstrijskih invalidov — doma. Dne 10. septembra je došlo iz Rusije 59 avstrijskih invalidnih ujetnikov, katere so zamenjali za ruske invalide, ki so bili v Avstriji ujeti. Od naših domačih polkov so se vrnil slededi invalidi: Infanterist Franc Šramel od 17. pešpolka; Anton Majdič od 17. pešpolka; Jožef Vobner od 87. pešp.; Jožef Maier od 47. pešp.; Štefan Klammnik od 47. pešp.; Jožef Svatina od 87. pešp.; Jožef Trafela od 87. pešp.; Ivan Cerjak od 87. pešp.

Poizvedovalni urad o vojnih ujetnikih, ki so pristojni na Kranjsko, je v Ljubljani, II. drž. gimnazija, soba št. 53. Tozadevna vprašanja naj se torej ne pošiljajo na Dunaj osrednjemu odboru Rdečega križa, marveč v Ljubljano. (Vprašanja za Štajersko se pošiljajo v Gradec, za Primorsko v Trst.)

Cene za slamo je v sporazumu z armadnim poveljstvom določila deželna vlada kranjska. Najvišja cena za prešano slamo je 7 K, za rahlo 6 K.

Trpin za trpina. Franc Krmel, uslužbenec v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano je od svojih skromnih sredstev podaril 100 K za vdove in sirote padlih vojakov, nato pa še zavodu sv. Stanislava 600 K, da bi za znižano ceno sprejel kakega dijaka, katerega oče je padel na bojišču. Razen tega je dvema begunčema iz Galicije plačal vožnjo v daljno Trnovo. — Pri Bogu bogato naložen kapital!

Kdo je pravi domačin v Trstu in Gorici? V Trstu in Gorici se danes sliši skoro izključno le slovenska govornica. Drugi so odšli. To je pač najboljši dokaz, kdo da je v teh mestih pravi domačin.

Srebrne krone. Nekateri časniki so poročali, da namerava vlada iz prometa vzeti dosedanje srebrne krone in uvesti nove. Neki poslanec je na merodajnem mestu poizvedel, da na to vlada niti ne misli.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4 ³/₄ % brez kakega odbitka.

Nradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Razne novice.

Hrvatski general Puhalo — odlikovan. Nemški cesar je podelil armadnemu poveljniku fcm. Pavlu Puhalo železni križ I. razreda.

† Kardinal Lorenzoli. Umrli je kardinal Benedikt Lorenzoli v S. Miniaturu pri Florenci. — Rojen je bil v Badi blizu Bolognije 11. maja 1853. Kardinal je bil od l. 1907.

Tudi mi ne smemo prenehati s prošnjami. Po ruskih cerkvah so bile slovesne božje službe za srečen izid vojne. Več dni so se Rusi postili in so molili. Na trgu pred Izakovo katedralo v Petrogradu je bila služba božja, katere se je udeležilo 10.000 oseb. — Da, tudi nam je potreba še obilne molitve. Kako je že rekel Hindenburg: »Tukaj na fronti se takoj čuti, če ponehava molitev doma.«

Velika verstvena puščava je sedaj Francija. Sicer pišejo, kako se je tudi tam na Francoskem v verskem oziru marsikaj na bolje obrnilo. V cerkvah po mestih in v Parizu se res vidi veliko žensk in otrok, moških pa manjka, kakor jih je prej manjkalo. Na deželi je pa hudo, kajti nobenega duhovna, nobene službe božje, nobenega zvonjenja — z malimi izjemami, 25.000 duhovnikov je v vojski; že nad eno leto jih ni pri vernikih po župnijah. Če kakšen katoličan umrje, gredo po 2—5 ur daleč duhovnika iskat, da mrliča pokoplje. So res žalostne razmere.

Nenavadna skupščina. Na Lavaronski visoki planoti v Tirolah se je sešlo 3. sept. osem vojnih kuratov k stanovskemu posvetovanju. Zborovališče so imeli v posebni iz debelega kamenja zgrajeni baraki. Okrog tega »salona« živahno vojaško življenje, notri pa so se vojni duhovniki, ki se že mesece in mesece niso videli, posvetovali, kaj bi mogli še storiti predvsem za dušni blagor svojih vojakov. Sklenili so, da se bodo po možnosti sešli vsakih 14 dni.

Jezo nad Gorico so izlivali Italijani tudi v soboto 11. sept. Ob 10 uri dopoldne so jele frčati granate v mesto. Poškodovale so predvsem cerkev sv. Ignacija. Nekaj granat je padlo tudi na ribji in eksportni trg.

Nov list je začel izhajati v Trstu. Imenuje se »Il popolo«. Gonje zoper novo-rojenca ni manjkalo. Nezadovoljneži so vpili, da je »klerikalen«; plakati so pa pojasnili, da ni klerikalen, pač pa krščanski in protimasonski.

Hitreje bo šlo. Dopisnice naših ujetnikov so dohajale k nam včasih še-le čez štiri, pet mesecev. Zdaj so se pritoževali nad počasnostjo ruskih cenzorjev celo člani ruske dume. Pri posvetovanju o poštni cenzuri je bil sprejet dostavek, da morajo cenzorji dopisnice v ruskem jeziku cenzurirati tekem enega tedna, odprta pisma in vse dopise v neruskem jeziku pa tekem enega meseca.

Carjevo poslovilo. Car Nikolaj je pred odhodom na bojišče poklical k sebi dvorne dostojanstvenike in jim je izročil svoj testament. V dvornih krogih se pripoveduje, da je bilo slovo med carjem in njegovo družino zelo ganljivo. Carica in carjevi

otroci so jokaje stali krog carja, ki se je dolgo z njimi pogovarjal. Car je rekel med drugim: »Sedaj poidem na bojišče, da na čelu svoje armade potegnem meč in varujem domovino proti sovražniku.« Carica Aleksandra je jokaje objela svojega soproga. Nato se je podal v svojo sobo in že po preteku ure odpotoval na bojišče.

Razočaran laški kralj. Laški kralj je obiskal tudi Gračeč, slovito morskó kopeli. Tam si je s silo ogledal bogat cerkveni zaklad, katerega so potem Laši spravili na »varno«. Gračečkega župnika Tognona so prisilili, da mora duhovnikom v pridujočnosti kralja raz lece prečitati dekret, glasom katerega je Gračeč priklopljen Italiji in mora prebivalstvo biti zvesto laškemu kralju. Župnik je res prišel na leco, ko bi pa imel prečitati dekret, ga je žalost tako prevzela, da je začel jokati na glas in ni mogel čitati. Za njim se je pa spustila v jok vsa vernikov polna cerkev. Praviijo, da je Viktorček bil zelo bled in pobesil nos nad tem nepričakovanim sprejemom. Ni pač poznal avstrijskega duha Furlanov. Seveda se nahaja sedaj župnik Tognon interniran v Cremoni.

Primeri, ki kaže razsipnost italijanskih topničarjev. Preprost vojak je tako-le razsodil: Ali so neumni ti Italijani! Z denarjem, ki so ga potrosili za granate in šrapnele, da so obisipali Podgoro, bi bili lahko ves ta hrib z zlatom prekrili. Vsak potnik bi potem s prstom kazal na Podgoro, češ: Glej! To so leta 1915. napravili dobri Italijani. Avstrija jim je storila toliko dobrega, pa so iz hvaležnosti pozlatili Podgoro pri Gorici.

Govori se, da je za nakup varnih in priporočljivih srečk z zamčenimi dobtki (do 600.000 kron) sedaj že radi tega najugodnejši čas, ker dobi vsak naročnik v srednem slučaju 4.00 frankov popolnoma zastonj. — Opozarjamo na današnji zadevni oglas „Srečkovnega zastopstva“ v Ljubljani.

Dopisi.

Janče. Tudi po hribih se lahko izreajo težka goveda, kakor je izpričala tukajšnja posestnica Marija Jerant, ki je na zadnjem sejmu v Šmartnem prodala kravo za 1200 kron. Tehtala je nekaj čez 600 kg. Kupil jo je mesar Košenina iz Ljubljane. Kot telica je bila izrejena v Sori v župnikovem hlevu.

Skaručina. Naša lepa božjepotna cerkev je pobožnim častilcem sv. Lucije dobro znana. Lepa je bila, a še veliko lepša je zdaj, ko so osnaženi in prenovljeni vsi oltarji.

Neutrudni g. M. Sajè, duh. svetnik in župnik v pokoju, se ni strašil ne truda ne stroškov; nabiral je od hiše do hiše, tako da je spravil skupaj potrebno vsoto.

Ko je bilo vse dogotovljeno ter osnažen tudi križev pot, je prišel v našo sredo presvetli knezoškof dr. A. B. Jeglič.

Na praznik Imena Marijinega in obletnico Svojega posvečenja za škofa, se je pričela lepa slovesnost. Po končanih obredih posvečevanja je škof v lepem govoru razložil pomen svetih obredov — za naše življenje. Redka slovesnost ostane vsem deležencem v trajnem spominu.

Slike in črtice z bojišč.

Tudi godba jim ni pomagala...

Strelec Iv. Sert (štaj. Slovenec) piše: Ob pol 11. uri ponoči, dne 25. avgusta smo ob svetli mesečini poslušali šumenje Soče, obenem pa začuli rožljanje sovražnega orofia. Zaperili smo naenkrat cele trume Italijanov, ki so se bližali našim postojankam. V tem hipu zaigra italijanska vojaška godba; toda ni trajala dolgo, kajti naša artilerija je s strašnim ognjem jela obsipati radostno razpoložene italijanske vojake in godce. Godba utihne. Naenkrat se začuje krik polentarjev. Naskakovati so začeli naše postojanke, a zmotili so se grozno. Mož za možem je padal in v par minutah so bili odbiti z groznimi izgubami. Ni dolgo trajal ta mir in začne se druga borba, še enkrat huša kakor prva. In tudi to pot jo je moral pobrisati sovražnik z velikanskimi izgubami. Pa še ni nehal. V tretič se je navelil s tako silo na nas, da je bila groza. S hudim naskokom smo se mu zakačili nasproti. Začelo se je krvavo klanje. Po dvehurnem boju je sovražnik popihal v gozde, mi pa za njim. To je bilo veselje, ko smo ga odbili. Sovražnik je bil desetkrat močnejši od nas. Ko postane vse mirno, gremo hitro nazaj in pobereemo naše ranjence, ki jih je bilo čisto malo. Niti v duhu si nismo mislili, da bodo naše izgube tako mlenkoste. Groza nas je obšla, ko smo zagledali cele kupe mrtvih sovražnikov. Ti prizori se ne dajo popisati. Tudi naši stari vojak, ki so bili v Galiciji v vojski, so rekli, da kaj takega še niso videli.

Po bitki smo šli par sto korakov nazaj v gozd ter smo tam napravili oltar. Nato pride naš vojni duhovnik in začela se je božja služba. S povzdignjenimi rokami smo se zahvaljevali za zmago, da nas je Bog obvaroval sovražnih krogel, ki so padale kakor toča z neba.

»Če pade — čast mu; če se izkviri — sramota!«

Iz pisma Jožefa Arharja — Šentvidčana: »Opočno, 18. jul. ... Sedaj sem zapustil bojno črto in se preselil za fronto v Opočno. ... To ti je pravo gnezdece. Prebivalci so skoro sami judje; mesto zelo opustošeno, kar priča, da so tu Rusi gospodarili. A to naj bi že bilo! Toda sviniarija, ki vlada tod okrog, je nepopisna! Ničvredne babure in razni judovski eksemplari ... uganjajo ob belem dnevu orgije, da se poštenemu človeku gabi. Jaz si mislim, da bo enkrat priletela od bogvekod velika bomba in pokopala to Sodom in Gomoro. ... Časa imam dosti, a ga porabim v to, da grem v gozd in se zamislim v lepe nekdanje čase v naši organizaciji. Takrat se zjokam pri spominu na drage naše brate, ki so padli v zvestem boju za svojega cesarja. ... Če pade, čast mu! Če se izkviri — sramota! Zame se ni bati. Fant, ki se je šolal v orlovski šoli, pljuče ob takim prizoru in se drži svojih idealov. ...«

Mož na svojem mestu.

Tam ob Dnjestrju v rezervni bolnišnici 3—3 deluje med našimi ranjenci in bolniki vojni kurat č. g. Alojzij Dejak, ro-

dom Ribničan, duhovnik mariborske škofije. Neki slovenski ranjenec piše, da ga vsi vprek imenujejo »naš dobri angel«. Tako-le ga pohvali:

»Vidimo ga, kako se trudi, da bi nam olajšal bolečine in gorje. Zanj ni nobeno delo prenizko; on nas čisti, nam rahlja slamo, na kateri ležimo, nam prinese zdravil in jih sam prej pokusi, da bi nas s svojim zgledom navdušil, da bi se ne branili piti neokusnih tekočin. Z eno besedo: gospod Dejak se ravno tako potrudi, kakor liubeča mati za svojega bolnega otroka. Noč in dan prebije pri nas. Ako opazi, da gre kakemu bolniku na boljše, se mu svetilijo oči od veselja in prijazen smehljaj mu zaigra na njegovem suhem in skoro vedno žalostnem licu. Ko pa vidi kakega bolnika v zadnjem smrtnem boju, se mu oči v solzah topijo, briše mu pot z bledega čela in se ne odstrani od njega, dokler ni srečno pripravil na pot v večnost. In to se ponavlja dan za dnem. On sam mnogokrat ne je, ne pije, ne kadí, da le more pokloniti kak priboljšek svojim dragim, ko vidi, da so že okrevali in da smejo kaj več zaužiti.«

»Tudi mi ne držimo rok križem...«

Matevž Kavčič (vas Ravne pri Žireh) je pisal 4. sept. z italijanskega bojišča:

»Draga sestra! Že dolgo nisem dobil nobenega odgovora: mislim, da se karte pogube, ker imamo sedaj drugo poštno številko. Imam se še vedno dobro. Zdrav sem, hvala Bogu! Pet dni sem bil sedaj precej daleč nazaj za bojno črto. V bojih sem pa že bil tri mesece. Nas uspeh je bil ta, da so pustili Italijani cele kupe mrličev za seboj. Le brez skrb bodite doma. Italijana ne pustimo naprej, kakor bi se niemu zljubilo: je nas dosti tukaj fantov in mož, ki smo pripravljene dati tudi svojo kri za liubo domovino in našega presvetlega cesarja. Res smo zmiraj v nevarnosti; ne vemo ne ure, ne minute, pa smo vseeno pogumni. Mi stojimo trdno in se ne umaknemo niti za ped. In čeprav grme sovražni topovi ter švigajo krogle okoli glave, smo vendarle neustrašni, kajti tudi mi ne držimo rok križem. Pri vsakem napadu se mora sovražnik umakniti z velikimi izgubami tja, odkoder je prišel. ...«

Prisrčno pozdravljam vse skupaj.

Gospodarske vesti.

GOSPODARSKI IN TRŽNI PREGLED.

Vedno bolj očito postaja, da nam žita in druge hrane letošnje zimo ne bo manjkalo. Posebno veselo znamenje je lepo zorenje ajde in turščice. Kakor se zdaj kaže, bomo imeli turščice toliko, kakor že davno ne. Tudi za ajdo je vreme izredno ugodno. — Na Laškem bodo imeli še enkrat manj vina kakor druga leta. Pridelali so ga lani do 70 milj. hl, letos ga bo komaj 30 milj. hl. Prav ugodno letino ima Bolgarska. Skoro vseh pridelkov je za polovico več.

V sedanjih časih mora kmet dobro preudariti, kaj bo krmil in kaj prodal, da ohrani svoje gospodarstvo in sebe obvaru-

je posebne skode. Najboljše in najcenejše je to, kar doma pridelava: seno, pesa, repa in krompir. Kar je za armado potrebno, moramo seveda dati, drugače naj pa krmila, kolikor mogoče, doma ostanemo. Veliko premalo je še znana krmilna vrednost krompirja. Na Nemškem so ga dali z najboljšim uspehom konjem namesto ovsu pri težkem delu. Konji so delali ves dan s prav dobrim uspehom in bili čvrsti, kakor bi imeli polne jaslje najboljšega ovsu. Tudi pri nas so poizkusili nekateri mladi živini in konjem krompir pokladati. Vsi so bili s poizkusi zadovoljni. Po znanem Kellnerju, ki je bil glede vrednosti krmil prvi nemški učenik v zadnjem času, ima krompir 28.5 redilnih jednot, turščica pa 100.6, pšenica 100.8. Ker se zdaj turščice še za 50 K ne dobi in stanejo tropine 49 do 50 K, je pač jasno, da je krompir za krmo precej vreden. Naj vsak gospodar pazi, da se prav noben kilogram brez potrebe ne zavrže. Seveda mora biti pri pitanju s krompirjem vedno nekaj zrnja zraven, ki se bo letos lahko dalo, ker se turščica lahko pokrmi.

Naši gospodarji prav nič ne vedo, koliko sme komisijonar žita zahtevati, oziroma koliko ima pravico doma obdržati. Od vsega pridelka pšenice, ječmena in rži se odrečuna na vsakih 100 kg 5 kg proč za zadnje žito, ki se lahko nokrmi. Potem se odrečuna na seme za letos za mernik posejanja 23 do 26 kg. Za vsako osebo, ki je doma, seveda tudi za one, ki so na vojski (saj lahko pridejo prav kmalu domov), nadalje za vse delavce in posle se računa na osebo 146 do 150 kg. Če je 6 oseb v hiši in deset mernikov useješ, ti morajo pustiti okoli 50 mernikov za vse. Pšenica se računa 23 kg, oves ima okoli 15 kg, ječmen 18 do 19. Turščica ne pride v poštev, ker jo lahko pokrmiš.

Riž se prodaja po 2 K 50 vin., ko je bil lani komaj po 50 vin. Vse to so še stare zaloge, pri katerih niso trgovci prav nič trpeli. Laško olje se prodaja 1 kg čez 4 krone. Grška je izvoz jedilnega olja prepovedala. Pri nas imajo tudi še stare zaloge v večjih mestih. Čudno, da teh bogatih trgovcev kdo ne naznani zaradi navijanja cen. — Kakor se kaže, bo kmalu zadosti petroleja, ker čistilnice prav živahno delujejo.

Dne 13. septembra je bilo na dunajskem trgu 3684 goved, iz Češke 1655, iz Ogrske 302. Plačevali so volji: Ia. 3 K do 3 K 30 vin., IIa. 2 K 72 vin do 2 K 96 vin., IIIa. 2 K 50 vin do 2 K 70 vin. Najvišja cena je bila 3 K 32 vin. do 3 K 46 vin., krave 2 K 32 vin. do 3 K 12 vin.

Do 3. septembra, to je v 35. prvih tednih je bilo letos na dunajski trg pripravnih 219.210 glav goved, lani le 147.412. Govejega mesa so leta 1915. v istem času pripeljali 14007 vagonov, leta 1914. 14148 vagonov. Leta 1914. je bilo v tem mesecu 76 vagonov iz Galicije, 1 vagon iz Romunije in 38 iz Srbije. Na vsak vagon se računa 10.000 kg mesa. Letos ni bilo iz vseh teh dežel niti 1 kg mesa na Dunaju. Prodaja se na Dunaju sprednje meso po 4 K 10 vin. do 4 K 90 vin., zadnje 5 K 20 vin. do 6 K 60 vin., najlepši kos do 7 K 10 vin.

Praščev je bilo dne 14. septembra na Dunaju 6759. Plačevali so debele (žive):

Ia. 4 K 70 vin. do 4 K 75 vin., IIa. 4 K 60 vin. do 4 K 68 vin., IIIa. 4 K 40 vin. do 4 K 56 vin.; mesnate: Ia. 4 K 10 vin. do 4 K 20 vin., IIa. 4 K do 4 K 08 vin., IIIa. 3 K 90 vin. do 3 K 96 vin. Prodanih je bilo torej tudi letos do 3. septembra 374.955 praščev, lani ob istem času 568.630. Zaklanih praščev se je pripeljalo letos 32 tisoč 797, lani 25.231, praščjega mesa letos 5.626.413 kg, lani 8.887.777 kg. Galicija je poslala lani v tem času na Dunaj 108.399 praščev, letos pa 20. Jasno nam je torej, zakaj se prašiči tako draže. Zabele manjka. Druga leta je bilo lahko mogoče dobiti razno umetno zabelo in olje, letos smo skoro na samo praščjo mast navezani. Glejte, gospodinje, da boste zredile res debele prašiče. Naša dolžnost je skrbeti v tem oziru za vojaštvo in drugo prebivalstvo. Mnogi mislijo, da bo žita manjkalo. To je čisto prazno; z žitom bomo lahko izhajali. Z zabelo bomo v zadregi. Dajte praščem prav veliko krompirja in turščice!

× × ×

Dopusti za strojnike. Vojno ministvo je izdalo dodatne predpise za dopuste strojnikom in kurjačem za kmetijske stroje. Doba dopusta onih strojnikov (kurjačev), ki so že na dopustu, se podaljša do 30. oktobra t. l. Dopust se podaljša, ne da bi bilo treba za podaljšanje v tem obsegu vložiti kako prošnjo. O podaljšanju dopusta obveste moštvo politične oblasti (okr. glavarstva) in jim to potrdijo na dopustni listini. Onim strojnikom, ki še niso bili poklicani k vojakom, se more pred njihovim odhodom za čas, ko bi morali nastopiti vojaško službo, pa do 30. oktobra dovoliti odlog za nastop vojaške službe. Prošnje za tak odlog je vložiti potom političnih oblasti pri onem dopolnilnem okrajnem poveljstvu vojske ali deželne brambe, pri katerem bi dotični črnovojniki morali nastopiti službo. Pravica, dovoljevati tak odlog, pristoji dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu.

Kmetijski dopusti. Kakor so se dajali dopusti ob času žetve, tako se dovoljujejo tudi za sedanja kmetijska dela tega leta (obdelava polja za jesensko setev, sejanje pšenice in rži, priprava polja za spomladensko obdelovanje, spravlanje lanu, konoplje, turščice, krompirja, grozdja, sladkorne pese, ajde itd.) kratki dopusti v posameznih oddelkih in sicer primerno času za dotična kmetijska dela, oziroma se bo dalo občinam in posameznim posestnikom na razpolago moštvo v ta namen. Pričetek dotičnih dopustov določijo vojaško poveljstvo v sporazumu s političnimi oblastmi na podlagi krajevnih razmer.

Poleg tega so vojaška poveljstva po oblaščenju, v posebno ozira vrednih slučajih na podlagi utemeljene prošnje dovoliti, da se samostojni kmetovalci, dalje uradniki veleposestev in kmetijskih zadrug, slednjič za kmetijske namene potrebni kovači in kolarji oproste vojaške službe za omejeno dobo, in sicer kvečjemu za tri mesece. Tozadevne prošnje je vlagati pri političnih okrajnih oblastvih.

Oprostivte, ki presegajo dobo treh mesecev, ali ki zadevajo kategorije, ki zgoraj niso imenovane (kakor n. pr. goz-

darji, ribiči, mlinarji, sodarji, varilci, mlekariji, funkcionarji kmetijskih korporacij, komisij itd.) dovoljujejo vojaški osrednji uradi enako kakor oprostivte za žetvene svrhe, da namreč o njih izreče svoje mnenje politična oblast in na predlog poljedelskega ministrstva.

Prošnje za dopuste ali oprostivte, ki se vlagajo naravnost pri vojnem ministvu za deželno brambo, se ne jemljejo v poštev.

Za navadne kmetijske dopuste ni treba vlagati prošenj, ker se dovoljujejo tudi na podlagi ustnih prijav moštva pri raptu.

Pomanjkanje jajc v Ljubljani. V Ljubljani manjka jajc. Monopol jajc kupčije je dala deželna vlada ljubljanskemu magistratu in določila, da se jajca iz litijskega in mokronoškega sodnega okraja ne smejo prodajati drugam, kakor od mestnega magistrata ljubljanskega legitimiranim nakupovalcem. Posledica tega je, da so tamošnji jajčni trgovci izgubili svoj trg, v Ljubljani pa ni jajc. Mi smo od vsega početka vedeli, da bi bilo bolje, če bi še dalje aprovizionirale Ljubljano tiste pridne stare ženice, ki so po hribih od hiše do hiše jajca nabirale, kakor pa da se je ustvaril ta magistratni monopol. Tudi kokoši so se v Ljubljani silno podražile. Po tej poti bo kurijereja ponehala popolnoma, in potem bomo imeli lep monopol, pa brez kokoši in brez jajc.

Cene na dunajskem trgu dne 17. sept. Za žita so od vlade določene cene. — Krompir za 50 kg 6—7 K 50 v. Seno letošnje 11 do 12 K 50 v., otave 8 K 50 v do 9 K. Jajca prima 12 do 13, apnena 18 za 2 K. Čajno maslo 5 K 60 v. do 6 K 20 v. sladko 5 K 20 v. do 5 K 40 v. — Za mleko se čuje, da bo poljedelsko ministvo pritrdilo zvišanju mlečne cene za 4 v., ki jo zahtevajo dunajske mlekarne. Mlekarne trdijo, da ne pridejo več na svoj račun, ker pri sedanjih cenah za krmila in gospodarstvo sploh, je lastna cena za mleko 32 v.

Za naše gospodinje.

SUŠENJE SADJA.

(M. Humek.)

(Dalic.)

Jabolka. Za sušenje so pripravne izvečine vse jabolčne vrste; čim boljše okusa so sveže, tem boljše je tudi suhi izdelek. Celo malovredna sladka jabolka sušijo ponekodi v velikih množinah. Jabolka za sušenje naj bodo zrela in pozne zimske vrste tudi vležana. Sicer se lahko suši tudi nezrel, piškav trebež in zlasti izbirek, ki nam ostane pri razbiranju namiznih vrst.

Prav drobna jabolka sušimo cela. Debelejša pa navadno razrežemo čez muho in pecelj v štiri dele (krhlje). Boljše blago dobimo, ako izrežemo pečšišče. Še lepši, okusnejši in dražji suhi izdelek nam dajo olupljena jabolka, ki jim izpahnemo pečšišče in razrežemo v obročke. To se hitro dela pa le s strojem, ki je nalašč za to prirejen. Take strojčke b. morali vpeljati povsod tam, kjer sušijo jabolka za kupčijo. Na ta način pripravljena se veliko hitreje suše in draže prodajajo.

Oplupljeni jabolčni krhlji in obročki pa na zraku jako hitro porjave in pochrne, zato moramo nalupiti in narezati vedno le toliko sadja, kar ga moremo naenkrat spraviti v sušilnico. Le tako dobimo lepše in boljše krhlje in obročke. Se bolje pa je, da vsak sad, ko ga olupimo in razrežemo, vržemo v svežo mrzlo vodo, kjer ostane tako dolgo, da ga denemo na lese in v sušilnico.

Sušenje samo je veliko preprostejše in lažje kakor pri češpljah. Toplota v sušilnici naj bo vseskozi enakomerna od 80 do 90 stopinj Celzija, ker tu ni nobene nevarnosti, da bi iz sadja tekkel sok. Med sušenjem lese lahko nekolikokrat premenjamo in sadje večkrat premešamo, potem ko se je že nekoliko obsušilo.

Jabolka so suha, ko ne moremo s palcem in kazalcem iztisniti soka iz krhlja, pa so vendar še v oljni kot usnje. Preveč suhi ali celo prizgani krhlji imajo slab okus in majhno ceno. Suha jabolka hranimo v zračnih posodah, vrečah, koših itd. na suhih zračnih prostorih.

Jabolka se prav lepo suše tudi v peči, na štedilniku in na solncu. Ako napelujemo obročke ali krhlje na niti, ki jih potem razprežemo na južni strani kake stene, se ob lepem vremenu hitro in lepo posuše na solncu in zraku.

Zdravstvo.

Nahod preide, ako opariš bezgov cvet s sadnim kisom, povezneš nanj hij in poteguješ soparo v nos. Kdor ima večkrat nahod in zamašen nos, si mora izprati nos vsak dan z mlačno vodo namešano z mlekom in kapljo arnike. Nahod se omeji, ako izpiješ zjutraj in zvečer čašo toplega mleka, v katerem si razpustila malo surovega masla. Rumenjak stepi s sladkorjem in zalij z vrelim mlekom, to pomaga tudi za zagrljenost. Ako tišči nahod v prsih in ne da dihati, deni roke do komolca v toplo vodo ali pa nože do kolen, na prsa si prilepi gorčičin ali smolnat obliž. Vrzi na žrjavico

malo sladkorja ali kadila in vdihuj z odprtimi ustmi, človek bi ne verjel, kako odleže potem. Neki častnik je bil tako bolan na pljučih, da ga je kar dušilo. Gre nekoč in topi na žrjavici smolo, da bi zamašil steklenke, hotel je namreč zmesati smolo z pečatnim voskom. Okna so bila zaprta, soba se je napolnila smolinega duha in dima, v tem je čutil častnik nakrat, da mu je odleglo v pljučih. Zdaj je vdihoval redno smolin duh in ozdravel je popolnoma. Žrjavica pri kajenju mora biti od dr v.

Za bruhanje vsled jedkih jedi ali strupa namoči kutinine peške na nastrkovem soku in jemlji večkrat žlico tega sluzi. Za zaslužan želodec je izvrsten lek pelin, bodisi na vodi ali na vinu, vsake pol ure žličko. Na vinu je samo za slabokrvne odrastle.

Za grižo, ki je nastala vsled uživanja sadja, stolci zafranovo brazdo, namoči jo v žlici žganja in jemlji vsako uro po 20 kapelj, ako je nastala griža vsled prehlada, pij čaj rožmarina in marajosa in deni si na trebuh obkladek na kisu prevrelega majarona.

Tedenska pratika.

24. septembra.

1. **Marija Devica**, rešiteljica ujetnikov (Maria de Mercedes). Ta praznik je bil ustanovljen v spomin ustanovitve reda za reševanje jetnikov iz turškega suženjstva, ki je bil ustanovljen vsled prizadevanja sv. Rajmunda de Penafort in aragonskega kralja Jakoba leta 1218.

2. **Sv. Gerard** (slovanski: Jaromir), škof in muč., je oznanjeval sv. vero na Ogrskem ob času kralja sv. Stefana. Sezidal je veliko šol in cerkv, ko je bil škof v Čanadu. Po smrti sv. Stefana je bil preganjan, naposled pa v Giodu ob Donavi, nedaleč od Budimpešte, s sulico preboden leta 1046.

3. **Sv. Rupert**, spozn., dež. varih na Solno-grškem.

4. **Sv. Geremar**, opat.

5. **Sv. Rustik**, škof.

6. **Sveta Ima**, plemenita devica v Joinville na Francoskem.

Solnce v. 5. u. 49 m. — z. 5. u. 55 m.

Luna v. 5. u. 58 m. — z. 6. u. 57 m.

25. septembra.

1. **Sveti Kleofa**, spozn., izmed 72 učencev Gospodovih. Kleofa in njegov tovariš sta spoznala Jezusa od mrtvih vstalega na potu v Emavs, kakor pripoveduje evangelij, ki se bere velikonočni ponedeljek.

2. **Sv. Firmin** ali Firmijan, škof v Amijensu na Francoskem.

3. **Sv. Pacifik**, frančiškan, je bil rojen l. 1653. v San Severinu v ankonški grofiji kot sin plemenitih staršev. V samostanu je bil zgled skromnosti, potrpežljivosti in samozatajevanja. Rad je spovedoval, z vnemo oznanjeval besedo božjo; a Previdnost božja ga je izkušala tudi s tem, da je v 40. letu oglušel, pozneje tudi oslepel. Umril je leta 1721.

4. **Sv. Herkulan**.

5. **Sv. Anatolon**, škof v Milanu.

6. **Sveti devici Avrelija in Neomizija**, v Aragui na Laškem.

Solnce v. 5. u. 51 m. — z. 5. u. 53 m.

Luna v. 6. u. 16 m. — z. 8. u. 8 m.

26. septembra.

1. **Sveta Justina**, devica in muč., mučena v Nikomediji ob času cesarja Dioklecijana in sv. Ciprijan, muč., duhovnik. Izpočetka se je Ciprijan pečal s čarovnijo. Hotel je dobiti v zakon lepo in olikano devico Justino. Ker se pa ta zanj ni zmenila, jo je Ciprijan hotel s pomočjo satanovo pridobiti zase. Toda satan mu je razodel, da ne bo nič opravil s svojo umetnostjo pri takih, ki v pravi veri zares Bogu služijo. To ga je tako iz-

nenadilo, da se je odpovedal poganstvu, se dal krstiti in da je postal celo duhovnik. Skupno z devico Justino je bil mučen. Vrgli so ga v razbeljeno olje, potem pa so mu glavo odsekali. Leta 304. je svojo vero potrdil z mučeniško smrtjo.

2. **Sv. Nil**, opat.

3. **Sv. Evzebij**, papež, umrl leta 310.

4. **Sv. Nigilij**, škof

5. **Sv. Amantij**.

6. **Sv. Kalistat**.

Solnce v. 5. u. 52 m. — z. 5. u. 50 m.

Luna v. 6. u. 37 m. — z. 9. u. 19 m.

27. septembra.

1. **Sv. Kozma in Damijan**, muč., sta zaslovela v Arabiji in v Mali Aziji kot izvedena in dobro srčna zdravnik. Na povelje poganskega sodnika sta bila l. 287. obglavljena, z njima vred tudi trije sveti bratje: Leoncij, Evprepij in Antim. Sv. Kozmo in Damijana kliče mo na pomoč tudi v litanijah vseh svetnikov.

2. **Sv. Kaj**, škof.

3. **Sv. Eleazar**.

4. **Sv. Terencij in Fidencij**.

5. **Sv. Florentin**, mučen na Francoskem.

6. **Sv. Aderit**.

7. **Sveta Adolfin**.

Solnce v. 5. u. 54 m. — z. 5. u. 43 m.

Luna v. 7. u. 03 m. — z. 10. u. 29 m.

28. septembra.

1. **Sv. Vencoslav (Vaclav)**, muč., kralj in dež. zaveznik na Češkem. Rojen je bil l. 903; vzgojila ga je njegova stara mati sv. Ljudmila. Sv. Vaclav je vzor vladarske modrosti, dobrotelčnosti in pogumnosti. Zidal je šole, cerkve in blagodejne zavode, podpiral uboge. L. 935. so ga zavrato umorili lopovi v Stari Boleslavi pri cerkvenih vratih najel jih je za to zločinstvo lastni brat sv. Venceslava. Hudobni Boleslav, hotel se polastiti prestola. Na štajerskem pri Slov. Bistrici je župna cerkev sv. Venceslava, ki jo je dal zidati češki kralj Otakar II., ko je vladal tudi v slovenskih pokrajinah.

2. **Sv. Marcijal**, muč.

3. **Sv. Salomon**, ogrski kralj.

Solnce v. 5. u. 56 m. — z. 5. u. 46 m.

Luna v. 7. u. 37 m. — z. 11. u. 36 m.

29. septembra.

1. **Sv. Mihael** (hebr. ime pomeni: Kdo kakor Bog), vodja angelskih trum, deželni varih v Galiciji. Bojeval se je s satanom in njegovo vojsko (hudobnimi duhovi), kakor beremo v listu apostola Jude. Bil je zaščitnik judovskega ljudstva in zdaj angel varih katoliške Cerkve.

2. **Sv. Evtihij**, muč.

3. **Sv. Plavt (Plantus)** in Herakles.

4. **Sv. Grimoald**.

5. **Sveta Gudulija**.

Solnce v. 5. u. 57 m. — z. 5. u. 44 m.

Luna v. 8. u. 19 m. — z. 12. u. 37 m.

30. septembra.

1. **Sv. Hieronim**, spozn., cerkv. učenik, deželni varih v Dalmaciji. Rojen v Stridonu baje kot sin slovenskih staršev. Od l. 382. je na povelje papeža Damaza prevajal sv. pismo in urejeval njegovo besedilo (Vulgata). L. 385. je odšel v Palestino, kjer je 35 let živel kot puščavnik blizu cerkve rojstva Gospodovega v spokornem življenju. Spada k prvim učencem sv. Cerkve. Umril l. 420.

2. **Sv. Honorij**, škof na Angleškem.

3. **Sv. Gregorij**, škof.

4. **Sv. Leopard**.

Solnce v. 5. u. 59 m. — z. 5. u. 42 m.

Luna v. 9. u. 11 m. — z. 1. u. 31 m.

Najnovejše vesti.

Na Bolgarskem kličejo vse one, ki še niso služili kot vojaki, k 45 dnevnu vežbanju. — Doslej se je oglasilo tudi 20 tisoč macedonskih prostovoljcev; pričakuje se jih pa do 60 tisoč. Velik del Macedoncev se je boril že v vojski l. 1912. in 1913. — Dne 18. sept. je došel vojvoda Meklenburški v družbi avstrijskega poslanika Palavicinija v Bukarešt in je bil sprejet od kralja.

15.000 tonski parnik potopljen. Dne 18. septembra je bil potopljen angleški prevozni parnik na poti iz Egipta v Dardanele v bližini Kandije. Pogreznil ga je strel iz nemške čolna — potapljača.

Ob Savi in Donavi. Uradno poročilo 20. septembra: Nemška artiljerija je otvorila ogenj od severne donavske strani na srbske postojanke pri mestu Semendrija. Sovražnik se je umaknil. — Avstro-ogrške in nemške baterije so obstreljevale srbsko stražo na južnih bregovih Save in Donave. Ob ustju Drine je bil uničen srbski oddelek čet.

To in ono.

Pred sodiščem. Sodnik: »Ali se udaš, da si kriv?« — Zatoženec: »Moram počakati, kaj boreko pričel!« — Sodnik: »Nič manj kot petnajst sukenj je zatoženec ukral.« — Zatoženec: »Ja, je bila pa tudi zelo dolga zima!«

Slaboumen. Zatoženec, ki je bil zaradi slaboumnosti oproščen: »Ko sem bil obleko ukradel, pravijo, da nisem bil pri pravi pameti. Škoda! Ko bi bil to vedel, bi bil še škornje vzeli!«

Nojboljše priporočilo. Mlada deklica iz boljše družine je prodala na poročni dan svoj klavir. Njen mož je ta dogodek z zadovoljstvom pripovedoval, kamor je prišel. Dosegel je s tem, da so se tudi štiri druge sestre njegove žene v kratkem času omožile.

× × ×
Česen — bo dobil veljavo. Zdravnik Marevčič je v devetih slučajih na dunajski kliniki dognal, da uničuje česen kolerne bacile v človeškem črevesu. Česen je torej po mnenju tega doktorja dobro zdravilo zoper grižo in druge nalezljive črevesne bolezni. Tozadevne poiskuse prof. Marevčič in njegov tovariš Schmit še nadaljujeta.

Vprašanja in odgovori.

F. Š. v Ljubljani: Kokoši so sicer med dobrimi sosedi napravile že čestokrat obžalovanja vredne razprtije in nepotrebno sovraštvo. Se ne da nič storiti. Vsakemu svoje: Sosed ne sme kokoši loviti, daviti, jemati, kakoš pa ne sme sosedu škode delati. Zato ni drugega pripomočka, kakor da ostane žival na prostoru lastnega gospodarja, ki mora prostor za kokošjad ograditi, če mu uhaja na sosesčino.

A. Str., Logatec. Pri nas ne dovoljujejo ruskih ujetnikov za poljsko delo. Bilo je na Kranjskem pač par večjih skupin za delo na železnicah; zdaj so jih poslali drugam.

M. K. v Planini. Poprej ste dobivali podporo, ker je bil mož na bojišču, kakor jo dobivajo tudi druge žene in otroci. Ko je soprog padel v vojski, zamorete pa dobiti državno podporo pod drugim naslovom, namreč kot vdova po padlem možu v vojski. Podpora se pa prisodi le, ako se zanjo prosi in ako je potrebna dokazana. Stavite novo prošnjo in jo oddajte potom županstva na komisijo pri glavarstvu. Storiteli to, četudi Vam je bila morda že enkrat prošnja odbita.

Bralka »Domoljuba« na Štajer. Seveda Vam je možno popotovati v Nemčijo; samo dovoljenje morate dobiti od županstva in od vojaškega etapnega poveljstva.

»Grof in cirkuška igralka« je naslov nad vse zanimivi drami, ki se predstavlja prihodnjo nedeljo 26. t. m. v »Kino Central« v deželnem gledališču. To je zopet igra, ki bo zadovoljila vsakega gledalca. Na višku umetnosti so raznoliki prizori iz cirkusa, stvari, ki jih doslej v naših krajih še nikoli nismo videli, vse to pa prepleta gniljiva v srce segajoča povest. V nedeljo pojdimorej zopet v priljubljeni »Kino Central« v deželno gledališče. Imeli bomo mnogo zabave, mnogo užitka.

Dobre knjige.

Krščanski vojak.

Ni mogoče dovolj molitvenikov navozati tako hitro, kakor so izpočetka prihajala naročila. Prosimo potrpljenja. Zmanjkalo bo samo brezplačnih izvodov, po postavljeni nizki ceni pa jih bomo dajali, dokler bo vojska. Zdaj se tiska drugih 12.000 in stavek bo še čakal, če bi bilo treba še več. Vsak ima pravico dobiti molitvenik po isti ceni, samo poudarjamo, da je ravno za iste najbolj primeren, ki že gredo v vojsko ali pa so iz vojske prišli. Fantje, ki gredo prvič v vojake, dobe pa za težki začetek več naukov v Hafnerjevem molitveniku »Slovenskim fantom za slovo«. Nekaj izvodov v zlati obrezi je še na prodaj.

Nabiranje starih, pa čednih molitvenikov je jako koristno, ker nikoli ne moremo toliko poslati, kolikor jih žele. Kdor bi na imel poštino plačevati za prav posebno knjigo, naj raje pošlje dar v denarju za novo — najbolj primerno knjigo za vojake. Naročitelje »Krščanskega vojaka« prosimo, naj nam kolikor mogoče delo olajšajo s tem, da kar največ naročajo skupaj in kjer je lahko, denar pošljejo naprej. En izvod v rdeči obrezi stane 30 vin., v najboljšem pegamoidu in zlati obrezi 50 vin. Poština za en izvod je 5 vin., za 2 do 3 izvode 10 vin., za 4 do 7 izvodov 20 vin. Za število od 8 naprej bomo poslali vselej s spremnico, kar bo do 5 kg stalo 42 vin. Za bolj oddaljene kraje (n. pr. od Zidanega mosta naprej) pa 72 vin. Kdor denarja ne pošlje naprej, se mu zaračuna tudi pristojbina poštne hranilnice.

× × ×

Dolžan Janko: Knjiga uradnih vlog. Obrazci političnih, vojaških, finančnih (davčnih), sodnih in drugih uradnih vlog za vsakdanje potrebe. Cena 3 K, vez. 4 K.

Knjiga nudi vzorce vsakovrstnih vlog, prošenj, naznanil itd. na javne oblasti. Za posetnike, obrtnike, trgovce, kmetovalce itd. je ta knjiga nujno potrebna; mnogi gospodarji, ki so bili vajeni uradnih potov, se nahajajo sedaj v vojski in si svojci ne znajo prav nič pomagati; v uradih tudi ne dobijo zadostnih pojasnil, ker so uradniki preobloženi z delom. Ta knjiga pa nudi popolno jasnost za najrazličnejše vloge na urade. Dobi se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Higijena na kmetih. Po dr. Feltgena knjigi »Landhygiene« priredil M. Č. Cena 1 K 20 v., po pošti 1 K 30 v.

Ta knjiga je posebno v današnjih dneh kričeča potreba. Kolikim boleznim in nadlogam bi se izognili, in koliko prezgodnjih smrtnih slučajev bi preprečili, če bi Slovenci sploh, posebno pa naše kmetstvo ljudstvo kaj vedelo o higijeni. Če ne boš gojil higijeničnih predpisov, boš sam kriv, če podležeš ti ali kdo tvojih kužnim ali nekužnim boleznim, od katerih nam preti vedno večja nevarnost. To knjigo, ki se dobi v Katoliški Bukvarni v Ljubljani, naj torej vsakdo pazno prečita.

Varčna kuharica. Zbirka navodil za pripravo okusnih in tečnih jedil s skromnimi sredstvi. Za slabe in dobre čase sestavila v vojnem letu 1915. M. R. Cena 1 K 20 vin., vez. 1 K 80 vin.

Gospodinja in kuharica, ki si je omislila to knjigo naj prečita predvsem predgovor, da bo znala izrabiti vse koristi, katere nudi ta knjiga. Če boš upoštevala nasvete te knjige si boš znala v kuhinji pomagati z malimi sredstvi in ne boš prišla z lepa v zadrego. Knjiga se dobi v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE:

Gradec, 15. sept.: 28, 70, 37, 76, 80.
Brno, 15. sept.: 35, 89, 63, 70, 61.
Linc, 19. sept.: 87, 38, 50, 44, 18.

SKRIVALNICA.

Kje je kmetovalec?

VOLNO

ovčje oprano in neoprano kupim vsako množino po najvišji ceni proti takojšnjemu plačilu, ter plačam vožnjo sam. Večjo množino pošljem potnika osebno prevzeti.

Veletrgovina **R. STERMECKI, Celje**
št. 16, Štajersko. 1622

Ponujajte

1843

Želod

Kolinski tovarni v Ljubljani.

EN MILIJON

lahko **dobite**, če se udeležite **glavnega žrebanja** c. kr. razredne loterije, katero začne **8. oktobra**.

Žrebanja so vsaki dan do 6. novembra in lahko v najugodnejšem slučaju **en milijon kron dobite**.

Najmanj pride k razdelitvi | 1 dobitok za **700.000** kron in | 1 dobitok za **300.000** kron.

Vsak drugi žreb je izžreban. Izžrebanih bode sedaj **64.000** žrebov

v skupnem znesku **18 MILIJONOV 356 TISOČ KRON**

Takojšnja naročitev potom poštne nakaznice in dopisnice. Tudi po povzetju se naročila izvrše. **1/8 žreb K 25.-**

1/4 žreb K	50.-
1/2 žreb K	100.-
3/4 žreb K	200.-

Veliki žreb št. 41.054, kateri je bil z zadnjo premijo K 700.000, izžreban, je bil pri nas kupljen.

Banka Eduard Bellak & Cie. Dunaj I. Börsegasse 14.

Ovčjo volno

vseh vrst in vsako množino kupuje po najvišjih cenah: **J. GROBELNIK**, Ljubljana, Mestni trg št. 22.

1 pomočnika in 2 vajenca

za kovaško obrt sprejme takoj **VALENTIN URBANČIČ**, Ljubljana, Dolenjska cesta 1. 1916

Ako naročite

in to nemudoma storite.
1 srečko avstr. rdečega križa, 1 srečko ogrskega rdečega križa, 1 srečko budimpeštanske bazilike, 1 dob. tni list 3°, zemlj. srečk iz leta 1894, 1 dob. tni list 4°, ogrskih hlp. srečk iz leta 1894.
(Mesecni stroški za vsak od srečk 400. dobitki letno samo 5 kron 12 žrebanj vsake leto, glavni dobitki 630.000 kron)
dobite legalno pravico do dobitkov ene turške srečke v znesku do **4.000** frankov popolnoma zastonj!
Polovnica in legalni nadet pošilja brezplačno: Sredkovno nastopstvo št. Ljubljana.

1 steklenica 20 starijev. Naročila po povzetju.

Orehi vsaka množina, se kupijo. Enako seme solneno, buč. lanu. Pomošbe na **Huter & Co., Međvode.** 1877

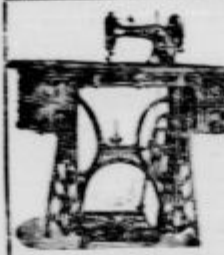
Gospodinja in kuharica obenem se sprejme

v ljubljani na delah z velikim gospodarstvom. Le provizorne moči, gospodarstva (posebno živinoreje) dobro vešče naj se oglase. — Plače po sposobnosti. Nastop čimprej. Pomošbe na upravo **DOMOLJUBA** pod št. „1405“.

O d nekaj že so 1758

mengeške peči

priznana najboljša. — **IVAN GREGORČ**, tovarna peč v Mengšu (pri Kamniku).

Prilporočamo cenjezemu občinstvu edino domačo trdko **IGN. VOK** (specijalna trgovina divalnih strojev in koles). Ljubljana, Sedna ul. 6.

katera ima po ugodnih cenah in obrokih od strokovnjakov priznana najboljša šivalna stroja v Evropi in to so »**PFAPP**« v velikih taberi in taberi. 1830
Poniž i vseh drugih vrst želez. inžinjerstva. Prihod izvrševanja se izpolni.

Senzacijska novost!

Vojno kukalo „Ideal“

z najfinejšimi, optično brušenimi, prvovrst. lečami. **16** optičnih predmetov ki so vsi splošno v onega se popisno „kupitelo“, zaradi tega zelo pripravljen za vsako oko, strokovnjak, panoramo razgledno, fotografijo itd. zrcalo ki je vedno pri roki. Dostojni bil se nobeden aparat tako mnogostransko uporaben. **Cena kosa s popisom 3 K. 3 kosi 8 K.** Prodaja po povzetju izvor novosti **M. Swoboda, Dunaj III 2, Hiessg. 13-404.**

Pristni Eidanski sir

parafin. trpečno blago prvovrstn. izdelovalcev v krogih ca. 2 kg. v zaboji 24 krogel, vsebuje 40-45% masla po K 3-80 za kg 20-25% „ K 3-25 „

Gouda sir

v hlebcih po ca. 6 kg. 6 hlebcih v sodu 20-25% masla vsebuje po K 3-25 za kg iz naš. skladišča
Dösterreichtische Export A. G. vorm. A. Janowitz
Wien VII, Seldengasse 18.

SUKNO PERILO OBLEKE ČEVLJE OSTANKI

in razno blago po nižjih cenah
Jugoslovanska razpošiljalna
R. STERMECKI v Celju Štev. 305,
Štajersko.

Zahtevajte zastoj cenik s slikami tega ti-
sode stvari. Pri naročilih iz Amerike, Nem-
čije in Balkana treba denar naprej poslati

Kupim poljubno množino svojih
hrušek in češpelj
za žganjakuho. 1759
Fran Bezljaj, Preska 26, pošta Medvode.

Kako pozno je sedaj?

tako se stiši mnogokrat popraševati ljudi, kateri pač imajo uro v žepu ali na steni, ampak svoji lastni uri ne verjamejo, ker je le slaba, netočna, vedno stoječa bazar ura. Kdor nasprotno ima Suttnerjevo uro, ve vedno natanko, kako pozno je.

Lasna znamka "IK 0" najbolj zanesljiva ura.

Lasna znamka "IK 0" najbolj zanesljiva ura.

- Št. 000 Žepna ura z radijem, ki se ponoči sveti . . . . . K 8-40
- " 410 Nikel.-anker-Roskopf ura 4-10
- " 705 Roskopf ura, kolesje v kam-
nih tekoče 5-90
- " 719 Srebrna rem. ura 7-80
- " 720 Srebrna cilind. rem. ura 9-70
- " 1450 Bela kovinasta verižica 2-80
- nikelnasta . . . . . 1-—
- " 916 Srebrna verižica 3-20
- " 89 Double zlata verižica 5-90

Velika izbira ur za gospode in dame, ve-
rižice, prstane, broške, obeske, zapestnice,
zavratne verižice, uhane, blago v zlatu in
srebru, namizna orodja, daljnogleda itd.
v velikem ilustrovanem
ceniku z mnogimi podobami
kateraga zahtevajte zastoj in poštnino prostega.

Razpošilja se po povzetju ali pa če se
denar vnaprej pošlje. Neugajajoče zame-
njam. Vse ure so natančno preizkušene.

Lastna tovarna ur v Švic
H. SUTTNER samo v Ljubljani št. 1
1909 Nima nobene podružnice.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani
(Kongresni trg št. 2) s pravico javnosti.

Sprejemno naznanilo.

Dvorazredna trgovska šola za dečke.
V pripravljani razred se sprejemajo učenci, ki so stari najmanj 13 let in so dovršili vsaj štiri razrede ljudske šole. — V I. trgovski letnik se pa sprejemajo učenci, ki so stari vsaj 14 let in ki napravijo posebno sprejemno skušnjo. Brez sprejemne skušnje se sprejemajo v I. letnik le učenci, ki so z vsaj zadostnim uspehom dovršili 4 razred kake srednje ali meščanske šole — Odkhodno izpričevalo šole upravičuje do 4letne aktivne vojaške službe in nadomešča triletno učno dobo v trgovini.

Dvorazredna trgovska šola za deklice.
V I. trgovski letnik za deklice se sprejemajo učence, ki so stare najmanj 14 let in ki so dovršile ali 8. razred ljudske ali 3. razred meščanske ali 4. razred kake srednje šole. Pripravljalnega razreda na dekliškem oddelcu ni.

Vpisovanje nánovo vstopajočih se bo vršilo v petek 1. oktobra 1915 od 9 do 12. ure dopoldne. Pri sprejemu imajo prednost stnovi in hčere trgovcev in obrtnikov.

K vpisu naj pridejo učenci, oziroma učence v spremstvu staršev ali njih namestnikov ter naj prinese s seboj **krstni list, zadnje šolsko izpričevalo** in 15 K vpisnine ter prispevka k učilom.

Učenci, oziroma učence, ki vstopajo v II. letnik, in učenci pripravljalnega razreda, ki vstopajo v I. letnik, naj se zglasijo v soboto, 2. oktobra 1915, v ravnateljski pisarni ter naj prinese s seboj prispevek za učila.

Ponavljajne skušnje se bodo vršile v petek, 1. okt. 1915, dopoldne ob 9. uri. — Sprejemne skušnje za I. letnik bodo v soboto, 2. okt. 1915, ob 8. uri z utra. Redni pouk se prične v ponedeljek, 4. okt. 1915.

Ljubljana, 1. sept. 1915.

1750 **Ravnateljstvo.**

Naprodaj imam več litrov lepega
brinjevega olja in cveta
Cena po dogovoru. Proda se tudi do 500 l. neopletenih steklenic po 6 do 25 litrov. Več pove:
Fr. Bezljaj, Preska 26, pošta Medvode. 1760

Proti okuženju

so je treba sodaj še posebno varovati, ker nastopa o vsakojake nalezljive bolezni, kot škrtin, koze, osepnice, kolera, legar. — Vsi ted leca

naj se vporablja

povsod, kjer se take bolezni širijo, dobro razkuzevalno sredstvo, katero ni bude v zalogi v vsakem gospodinjstvu. Najbolje razkuzevalno sredstvo sedaj osti je glasno razkuzevanj prof. Löbner, Liebreich, Fruskauf, di Vesta, Van Pfeifer, Vertan, Pertik i. dr. nedvomno

LYSOFORM

ki je brez duha, nestrupen in cenen in se ga dobi v vsaki lekarni in drožeriji za ceno 90 vin. za izvorno steklenico (zelena stekla). Učinek Lysiforma je točen in zanesljiv, vesled česar ga zdravniki priporočajo za razkuzevanje boln, postelj, za izpiranje ran, oteklin, izgoritev in za protiseptična obveze. 1465

Lysiformovo milo
je fino toaletno milo, ki vsebuje Lysiform in učinkuje protiseptično. Vporablja se lahko tudi pri najbolj občutljivi koži, celo pri otrocih. Stori kožo mehko in prožno in razširja jako dober duh. Zadoštuje enkratni poskus in bodele zatem vedno vporabljal to izvrsno milo, ki je drago le na videz, pri vporabi pa zdrži dolgo časa. **Cena mila znaša K 1-20.**

Lysiform s poprovo meto
je močan protiseptična ustna voda, ki odstranja slab duh in beli zobe in jih varuje. Vporablja se tudi lahko pri kašarjih vnetih, kašlju in nahuču za grgranje po zdravniškem navodilu. Zadošča par kapljic na kupo vode. **Izvirna steklenica stane 1 krono 60 vin.** Na prodaj v vsaki lekarni in drožeriji. — Zanimivo knjige pod naslovom „Zdravje in razkuzevanje“ pošlje zastoj in poštnine prosto

Kemik Hubmann,
referent Lysiformwerke, Dunaj XX., Petrachgasse 4.

5 vinarjev

stane dopisnica, potom katero izvolite zahtevati moj glavni cenik s 4000 slikami, obsegajoč bogato izbero pripravnih predmetov za vsakdanjo rabo in darila; cenik se pošlje vsakomur zastoj in poštnine prosto.

Prva tovarna ur JAN KONRAD,
o. in kr. dvorni založnik, Brüx št. 732 (Češko).
Pristine nikeln. žepne ure po 4-20 K, 5-— K. V srebru 8-40 K, 9-50 K. Nikeln. budička 2-90 K, ure s kukavico 7-85 K, ure z nihalom 9-— K. Pošilja se po povzetju. - Neugajajoče se zamenja ali denar nazaj.

Ustanovljeno leta 1893. Ustanovljeno leta 1893.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani
reg.strovana zadruga z omejenim jamstvom
sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. **5%** ljanje denarja na razpolago brez-
Zunanjim vlagateljem so za pošl- plačno položnice poštne hranilnice.

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7 1/2, 15 ali 22 1/2 let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranžijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poroštvu. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.788.340 K.

Načelstvo:
Predsednik: **Andrej Kalan**, prelat in stolni kanonik v Ljubljani.
I. podpredsednik: **Ivan Sušnik**, stolni kanonik v Ljubljani.
II. podpredsednik: **Karol Pollak ml.**, tovarnar v Ljubljani.

Člani: **Fran Borštnik**, o. kr. profesor v p. v Ljubljani; **Ignacij Zaplotnik**, katehet v Ljubljani; **Ivan Dolenc**, o. kr. profesor v Ljubljani; **dr. Jožef Gruđen**, stolni kanonik v Ljubljani; **Anton Koblar**, dekan v Kranju; **dr. Jakob Mohorič**, odvetniški kandidat v Ljubljani; **dr. Fran Papež**, odvetnik v Ljubljani; **E. Remec**, ravnatelj trg. šole v Ljubljani; **Anton Sušnik**, o. kr. gimn. profesor v Ljubljani; **dr. Viljem Schweitzer**, odvetnik v Ljubljani; **dr. Aleš Ušeničnik**, prof. bogoslovja v Ljubljani; **Fran Verbič**, o. kr. gimn. prof. v Ljubljani.

Nadzorstvo:
Predsednik: **Anton Kršič**, o. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: **Anton Čadež**, katehet v Ljubljani; **Ivan Mlakar**, profesor v Ljubljani; **K. Gruber**, o. kr. fin. rač. official v Ljubljani; **Avguštin Zajc**, o. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani.

